

GEZAMENLIJKE AGENDA SÚDWESTHOEKE

[DEEL A]

GEBIEDSAGENDA 1.0

SÚDWESTHOEKE

Gemeente De Friese Meren

Gemeente Súdwest-Fryslân

Provincie Fryslân

Wetterskip Fryslân

DEFINITIEF 26.02.2014

INLEIDING

Voor u ligt de gebiedsagenda Súdwesthoeke; deel A hiervan biedt overzicht over de reikwijdte van de 'Gezamenlijke Agenda'. Op 16 november 2013 hebben alle partners een intentieovereenkomst getekend die als basis en kader voor dit proces heeft gediend. Dit document is het resultaat van een kort maar intensief proces waarbij de opgaven en maatregelen bij alle partners (Gemeente De Friese Meren, Gemeente Súdwest-Fryslân, Wetterskip Fryslân en Provincie Fryslân) zijn geïnventariseerd en tijdens een integrale sessie in Westhem dwarsverbanden zijn aangelegd.

De gebiedsagenda Súdwesthoeke is de uitvoeringsagenda op het gebied van Economie & Toerisme; Leefbaarheid & Voorzieningen; Blauw & Groen; Cultuur & Cultuurhistorie. Ruimtelijke kwaliteit en duurzaamheid zijn richtinggevend binnen alle thema's.

Waarom een gebiedsagenda?

De gebiedsagenda is bedoeld om projecten die bijdragen aan een sterke regio in samenhang uit te voeren. Het gaat om overheidsprojecten en projecten die door burgers, bedrijven en organisaties worden aangedragen. De gebiedsagenda is ook een kader waarmee de financiering van de projecten kan worden geregeld, bijvoorbeeld financiering uit Provinciale en Europese fondsen. Nu de komende jaren de beschikbare middelen beperkt zijn, is het nog meer zaak om de krachten te bundelen en de gezamenlijke focus scherper te bepalen. Met de gebiedsagenda willen de partners de samenwer-

king in de Súdwesthoeke versterken, de bestuurlijke en ambtelijke drukte verminderen, maatwerk leveren en synergievoordeel en integrale, kwalitatief goede projecten realiseren.

De agenda voor de Súdwesthoeke heeft een ander karakter dan de streekagenda's in de andere gebieden. De Strategische Samenwerkingsagenda die de gemeente Súdwest-Fryslân en de Provincie Fryslân in december 2010 ondertekenden wordt namelijk uitgevoerd via de gebiedsagenda. Dit betekent dat ook het stedelijk gebied onderdeel is van deze gebiedsagenda. In de andere gebieden richten de streekagenda's zich primair op het platteland. Vanuit de oorspronkelijke Strategische Samenwerkingsagenda heeft (en houdt) de gemeente Súdwest-Fryslân aansluiting met het F4 overleg.

Samenwerking staat centraal

De gebiedsagenda heeft een duurzaam en dynamisch karakter en speelt wanneer nodig in op maatschappelijke actualiteiten. De partners bepalen samen de koers en wanneer nodig wordt deze samen bijgesteld. De gebiedsagenda is het resultaat van een vrijwillige (maar niet vrijblijvende) en gelijkwaardige regionale samenwerking tussen de gemeenten De Friese Meren en Súdwest-Fryslân, Wetterskip Fryslân en Provincie Fryslân. Deze partners zien de meerwaarde van het samen uitwerken en uitvoeren van regionale opgaven. Door de intensievere samenwerking kunnen opgaven integraler en efficiënter worden opgepakt. Dit moet leiden tot doelmatige inzet van middelen en het zo goed mogelijk benutten van mogelijke (Europese) subsidiestromen.

Wat wordt er uitgevoerd?

De programmering van (overheids)projecten is de kern van de gebiedsagenda. Door middel van een gezamenlijke programmering willen de partners efficiënter samenwerken in de uitvoering. De gebiedsagenda is tevens een vehikel voor het gezamenlijk uitwerken van vraagstukken in ontwikkelprojecten en het ondersteunen van lokale initiatieven die passen bij de opgaven en maatregelen uit de gebiedsagenda.¹

Leeswijzer

De gebiedsagenda bestaat uit 3 onderdelen :

- a) Een gezamenlijke agenda die het inhoudelijke kader en de onderbouwing voor de uitvoering vormt. Dit deel bestaat uit een inleiding, korte beschrijving van het gebied, toelichting op een aantal belangrijke programma's en beleidsstukken en een toelichting op de thema's voor het uitvoeringsprogramma. In dit laatste hoofdstuk worden per thema opgaven en maatregelen benoemd die de kapstok vormen voor de projecten.
- b) Een uitvoeringsprogramma met jaarplan. In dit onderdeel worden de uit te voeren projecten beschreven. In dit onderdeel worden tevens de (mogelijke) financieringsbronnen van de projecten benoemd.
- c) Een beschrijving van de werkwijze en organisatie.

¹ Een uitgebreide toelichting op de werkwijze, de verschillende type projecten en de organisatie is opgenomen in deel C: de Werkwijze.

DE 'SÚDWESTHOEKE'

De Súdwesthoeke kan met ruim 120 kernen, 135.000 inwoners en zeven van de Friese elf steden met recht een bijzondere regio genoemd worden. Een groot deel van het gebied maakt onderdeel uit van het Nationaal Landschap Zuidwest-Fryslân en het gebied herbergt een grote rijkdom aan cultuur en erfgoed. De landschappelijke en cultuurhistorische rijkdom in combinatie met de IJsselmeerkust en de binnenmeren zorgen voor een bloeiend (watersport)toerisme.

Hieronder worden een aantal kenmerken van de regio beschreven; 'De Súdwesthoeke in vogelvlucht'.

Gebiedsbeschrijving²

Economie en Toerisme

Het gebied kent van oudsher een sterke agrarische sector die voor 95% bestaat uit veeteelt. Het aandeel werkgelegenheid in de landbouw ligt hoger dan het Friese gemiddelde maar loopt door schaalvergroting terug. Ook toerisme, met name de watersport, is een belangrijke bron van inkomsten en werkgelegenheid. De meeste werkgelegenheid bevindt zich binnen de sectoren industrie, bouw, handel, zakelijke dienstverlening en gezondheidszorg.

² Bronnen: Ontwikkelvisie 2011-2021 Súdwest-Fryslân, Visie De Friese Meren, Gebiedsanalyse Zuidwest Fryslân (2012), Gebiedskader Zuidwest Fryslân 2007-2013.

Leefbaarheid en Voorzieningen

Met over de 100 dorpen, twee vlekken en zeven van de Friese elf steden is de Súdwesthoeke een bijzondere regio. De Súdwesthoeke heeft als regio het hoogste aandeel kleine kernen binnen Fryslân, ruim 60% van de kernen heeft minder dan 500 inwoners. In de grotere kernen Sneek, Bolsward, Joure en Lemmer vinden we voorzieningen met een regionale uitstraling. Door vergrijzing, ontgroening en in sommige gevallen krimp, komen voorzieningen in het gebied onder druk te staan. De regio staat voor de uitdaging om te zorgen voor een goede bereikbaarheid en spreiding van voorzieningen. Ook de transities binnen het sociaal domein vergen de komende tijd veel aandacht van de regio.

Blauw en Groen

Blauw en groen kenmerken de regio die het Nationaal Landschap Zuidwest-Fryslân herbergt. De regio is rijk aan karakteristieke landschapstypen en -elementen, zoals: terpen, hemdijken, de IJsselmeer(kust), de binnenmeren, het veenweidegebied en Gaasterland met es- en gaastdorpen en karakteristieke bossen. De landbouw, voornamelijk melkveehouderij, is een belangrijke landschappelijke drager.

Cultuur en Cultuurhistorie

Een belangrijke kracht van de Súdwesthoeke is de grote rijkdom aan cultuur en erfgoed. Het gebied kent vele beschermde stads- en dorpsgezichten, rijksmonumenten en karakteristieke panden. De Súdwesthoeke kent een rijke culturele traditie op het gebied van toneel, muziek, sport en (schilder) kunst. Kunst en cultuur vormen samen met sport het bindmiddel voor de sociale structuur in de

dorpen. Specifieke gebruiken en sporten dragen bij tot de eigen identiteit van het gebied.

PROGRAMMA'S EN BELEID

In dit hoofdstuk worden een aantal belangrijke programma's en beleidsstukken beschreven die van belang zijn voor de gebiedsagenda Súdwesthoeke. Dit is nadrukkelijk géén opsomming van alle beleid van de partners.

Ontwikkelvisie Súdwest-Fryslân & Visie De Friese Meren

Beide gemeenten hebben hun beleidsuitgangspunten beschreven in een visie. Deze visies zijn kaderstellend geweest voor de inhoud van de gebiedsagenda. Kern van deze visies is (respectievelijk) het waarborgen en bevorderen van: verscheidenheid in kernen; weidsheid van het landschap; economische verscheidenheid; grote sociale verbondenheid; grote rijkdom aan cultuur en erfgoed; sterke aantrekkingskracht voor toeristen.

Behouden van de bestaande plattelandscultuur; korte lijnen tussen burgers, bestuur en ambtelijke organisatie; goede balans tussen regionale kernen en het omliggende platteland; volop ontwikkelingsmogelijkheden voor de agrarische sector, het overige bedrijfsleven en de recreatieve sector in combinatie met behoud van de landschappelijke waarden.

Friese Meren Project & Toeristisch Programma Friese Wadden

Het Friese Merenproject wil Fryslân als watersportgebied nog aantrekkelijker maken. En daarmee ook de Friese economie stimuleren. Het project is in 2000 gestart en loopt af in 2015.

Het Toeristisch Programma Friese Wadden is van toepassing op het grondgebied van de voormalige gemeente Wûnseradiel en richt zich op strategische investeringen om de economische positie van de toeristisch-recreatieve sector in de waddengemeenten te versterken. Er wordt een groei van 20% van de omzet en werkgelegenheid (aangeduid als Bruto Toeristisch Product) nagestreefd tussen 2010 en 2020.

Strategische Samenwerkingsagenda

De strategische samenwerkingsagenda heeft voor de gemeente Súdwest-Fryslân als basis gediend voor de gebiedsagenda. De vijf strategische uitwerkingslijnen en vier thema's zijn verwerkt in de thema's van de gebiedsagenda. Doelstelling van de strategische samenwerkingsagenda is het realiseren van een aantal concrete projecten, die zich kenmerken door hun majeure en bovenlokale karakter en/of effect. Deze projecten worden in het uitvoeringsprogramma van de gebiedsagenda opgenomen.

Kernenbeleid en Plattelandsbeleid

De gemeente Súdwest-Fryslân heeft een Kernenbeleid ontwikkeld waarbij de 'Mienskip' centraal staat en initiatieven gestimuleerd worden. Het werken met stads-, dorps- en wijkcoördinatoren, contactwethouders en het instellen van een Kernenfonds zijn belangrijke elementen van het beleid. Het beleid kenmerkt zich tevens door een regelarme en snelle werkwijze. De gemeente De Friese Meren kent eenzelfde beleid.

De kern van het provinciale plattelandsbeleid is een mooi en leefbaar platteland in 2020. Een schep kwaliteit er boven op is het motto, daarom wil de provincie zich inspannen voor kwalitatief goede investeringsprojecten.

Het kernenbeleid van de gemeenten en het provinciale plattelandsbeleid bieden gezamenlijk goede handvatten en middelen voor het ondersteunen van lokale en regionale (leefbaarheids)initiatieven.

Landbouwagenda

De landbouw staat voor grote uitdagingen en moet zich steeds meer op eigen kracht op de (wereld)markt richten. Tegelijkertijd verwacht de maatschappij dat de landbouw meer rekening houdt met zijn omgeving: met volksgezondheid en dierenwelzijn, biodiversiteit en landschap, water en milieu. Deze uitdagingen spelen zeker in de regio Súdwesthoeke een voorname rol.

De combinatie natuur, landschap, landbouw, regionale economie en ruimtelijke kwaliteit wordt in de Súdwesthoeke maatschappelijk sterk gedragen. En dat biedt kansen!

In samenwerking met de streek is een uitvoeringsagenda, gericht op versterking van de landbouw in de Súdwesthoeke opgesteld.

Met oog voor maatschappelijke wensen en behoud van de natuurlijke rijkdom. Een agenda die bijdraagt aan de ontwikkeling van het gebied en die in overeenstemming is met de visie en doelen van de provincie Fryslân, het Rijk en Brussel.

Watergebiedsplannen

Wetterskip Fryslân stelt voor deelregio's watergebiedsplannen op waarin maatregelen worden opgenomen. Hiermee wordt het waterbeheer afgestemd op de maatschappelijke wensen en andere ontwikkelingen zoals klimaatverandering. Doel is een duurzaam en toekomstgericht watersysteem. Bij de uitvoering van deze maatregelen wordt zoveel mogelijk naar synergie gezocht met andere onderdelen binnen de gebiedsagenda.

Wurkje foar Fryslân

De Provincie Fryslân wil de NUON-reserve laten werken voor Fryslân. Daarvoor is een investeringsagenda van €300,- miljoen opgezet. Dit geld wordt ingezet in economische structuurversterking, versterking van menselijk kapitaal en verbetering van de leefomgeving. Deze gebiedsagenda bevat verschillende opgaven en maatregelen die goed aansluiten bij de gewenste effecten en doelen van 'Wurkje foar Fryslân'.

Natura 2000 / Programma Natuur en Landelijk gebied

Bij de uitvoering van maatregelen uit de Natura 2000 beheerplannen en het provinciale programma Natuur en Landelijkgebied³ wordt zoveel mogelijk naar synergie gezocht met projecten binnen de gebiedsagenda.

Fries bestuursakkoord waterketen

Het Fries bestuursakkoord waterketen draait om innovatie en samenwerking in de waterketen. Efficiënter werken om het waterverbruik minder duur te maken in de keten van drinkwater tot zuivering van afvalwater.

³ Het programma wordt nog uitgewerkt.

THEMA'S UITVOERINGSPROGRAMMA

Thema 1: Economie & Toerisme

Het thema Economie & Toerisme bestaat uit drie gezamenlijke opgaven.

1. VERKEER, VERKEERSVEILIGHEID & INFRA OPTIMALISEREN
2. SÚDWESTHOEKE GASTVRIJ, TOPATTRACTIE IN FRYSLÂN
3. EEN KRACHTIG STEDELIJK CLUSTER EN EEN VEELZIJDIGE (PLATTELANDS) ECONOMIE

VERKEER, VERKEERSVEILIGHEID & INFRA OPTIMALISEREN

Van groot belang voor de economie in de Súdwesthoeke is de bereikbaarheid van de regio over land en over water. De A6 en A7 zijn de belangrijke hoofdassen voor wat betreft bereikbaarheid over land, het knooppunt ligt in het gebied. Belangrijk aspect in relatie tot de bereikbaarheid is de waarborging en verbetering van de verkeersveiligheid⁴. Door de krachten te bundelen kunnen projecten integraal en efficiënt uitgevoerd worden. De volgende maatregelen worden ingezet om dit te bewerkstelligen:

1. Optimaliseren en oplossen knelpunten van (fiets)routenetwerken
2. Oplossen knelpunten landbouwroutes
3. Synergievoordeel zoeken bij infrastructurele en gedragsbeïnvloedende projecten

⁴ Het fundament voor de uitvoering van de 'Friese Strategie Verkeersveiligheid 2010-2025' is gelegd met de ondertekening van het 'Manifest Verkeersveiligheid Fryslân 2011-2025'.

SÚDWESTHOEKE GASTVRIJ, TOPATTRACTIE IN FRYSLÂN

Recreatie en toerisme vormen in de Súdwesthoeke een factor van formaat. Direct, maar ook zeker indirect, draagt de sector in belangrijke mate bij aan de welvaart van het gebied. Om de regio verder toeristisch te ontwikkelen en aantrekkelijk te houden is investeren in de toeristische infrastructuur (waaronder de waterfronten en toegangspoorten), de routenetwerken, het aanbod (gastheerschap) en marketing en promotie van essentieel belang. Met het Friese Meren Project worden hierin al belangrijke stappen gezet. Toerisme vraagt om een blijvende inspanning in de regio, daarom worden de volgende maatregelen genomen:

1. Investeren in de toeristische infrastructuur en voorzieningen
2. Verduurzaming en kwaliteitsverbetering van het toeristisch aanbod
3. Versterken van de structuren (marketing, promotie, toeristisch platform)
4. Monitoring van kerngegevens

EEN KRACHTIG STEDELIJK CLUSTER EN EEN VEELZIJDIGE (PLATTEL-ANDS)ECONOMIE

Een groot deel van de werkgelegenheid van de regio bevindt zich in de steden en grote kernen. De grotere kernen (Sneek, Bolsward, Joure en Lemmer) staan voor 70 % van de werkgelegenheid in de regio. Daarbij gaat het om 34.000 banen! Om als regio concurrerend en aantrekkelijk te blijven moet er op verschillende fronten geïnvesteerd worden: bedrijventerreinen, kennis en netwerken, innovatie en duurzaamheid. Maar ook de landbouw en plattelands-economie zijn voor een echte plattelandsregio als Zuidwest van groot belang. Ingezet wordt op:

1. Revitaliseren en verduurzamen van bedrijventerreinen
2. Investeren in kennis en netwerken zoals in de jachtbouw
3. Faciliteren van de maakindustrie (o.a. jachtbouw)
4. Stimuleren van innovatief en duurzaam ondernemen in MKB en landbouw
5. Stimuleren van de plattelandseconomie

Thema 2: Leefbaarheid & Voorzieningen

Het thema leefbaarheid & Voorzieningen bestaat uit drie majeure gezamenlijke opgaven.

1. **STIMULEREN EN FACILITEREN VAN BURGERINITIATIEVEN**
2. **GOEDE SPREIDING, BEREIKBAARHEID EN KWALITEIT VAN VOORZIE-NINGEN**
3. **COMBINATIE ZORG MET WONEN VRAGEN OM NIEUWE CONCEPTEN**

STIMULEREN EN FACILITEREN VAN BURGERINITIATIEVEN

Deze opgave gaat in de kern over 'loslaten', overheidsparticipatie in plaats van burgerparticipatie. De overheden willen de burger zo veel mogelijk vrijheid geven als het gaat om de leefbaarheidsvraagstukken (bijvoorbeeld het realiseren van een energieopgave in een dorp). Beide gemeenten hebben een dorpen- en wijkenbudget ter beschikking en de provincie heeft een leefbaarheidsbudget. Ingezet wordt op:

1. Ondersteunen van initiatieven uit de samenleving
2. Vrijere besteding van budgetten voor initiatieven uit de samenleving

GOEDE SPREIDING, BEREIKBAARHEID EN KWALITEIT VAN VOORZIENINGEN

Anticiperen op de bevolkingsontwikkeling in Zuidwest en de veranderingen in het sociale domein daar draait het bij deze opgave om. Voorzieningen staan onder druk en kunnen niet overal behouden blijven, maar moeten wel bereikbaar en van voldoende kwaliteit blijven. Van belang is om goed in beeld te brengen welke gevolgen de demografische ontwikkeling voor de regio kent en om vervolgens het voorzieningen aanbod en de spreiding van voorzieningen daar op af te stemmen. De volgende maatregelen worden daarvoor ingezet:

1. Opstellen van een startdocument krimp en een voorzieningen-spreidingsplan
2. Versterken van de basis van de sociale infrastructuur
3. Bevorderen van samenwerking en verduurzaming in het onderwijs
4. Versterken van de bereikbaarheid van voorzieningen
5. Stimuleren en ontwikkelen van duurzaam vervoer
6. Investeren in digitale bereikbaarheid

Bovenstaande maatregelen worden uitgevoerd met of door de maatschappelijke partijen zoals scholen, zorg- en welzijnsinstellingen, (openbaar)vervoersbedrijven, dorpsbelangen en (sport)verenigingen.

COMBINATIE ZORG MET WONEN VRAGEN OM NIEUWE CONCEPTEN

Met de veranderingen in de bevolkingssamenstelling alsmede de extramuralisering van de zorg is er een forse investeringsopgave in het zorg/wonen vastgoed en ontstaat behoefte aan innovatieve concepten.

1. Faciliteren van nieuwe initiatieven waarin zorgaanbod en de bijbehorende woonfunctie betaalbaar blijven.

Thema 3: Blauw & Groen

De uitdaging binnen dit thema is het maken van integrale keuzes waarbij duurzame natuur, behouden en versterken van kenmerkende landschapsstructuur (en cultuurhistorie), het duurzaam versterken van de landbouwstructuur en verbetering van de waterkwaliteit hand in hand gaan. Het thema Blauw & Groen bestaat uit vier gezamenlijk opgaven, met veel onderlinge samenhang en dwarsverbanden naar andere thema's.

1. **BEHOUDEN EN VERSTERKEN VAN DE RUIMTELIJKE KWALITEIT**
2. **BEHOUDEN EN VERSTERKEN VAN NATUURLIJKE EN LANDSCHAPPELIJKE KWALITEITEN**
3. **INRICHTEN VAN EEN TOEKOMSTBESTENDIG EN DUURZAAM WATER-SYSTEEM**
4. **SECTORALE AGRARISCHE ONTWIKKELING IN COMBINATIE MET NATUUR, LANDSCHAPSONTWIKKELING EN WATER**

BEHOUDEN EN VERSTERKEN VAN DE RUIMTELIJKE KWALITEIT

De meren en de groene structuren in de Súdwesthoeke vormen de kracht van de regio, die grotendeels tot het National Landschap Zuidwest Fryslân behoort. Daarom wordt ingezet op het behouden en versterken van deze voor deze streek kenmerkende elementen (bijvoorbeeld hemdijken en terpen). De provinciale structuurvisie 'Grutsk op 'e romte' biedt daarvoor een goed ontwikkelingskader. Het karakteristieke veenweidegebied van Zuidwest Fryslân is aan het veranderen. Door veenoxidatie en klink daalt de bodem en dit levert verschillende knelpunten op zowel ruimtelijk als sociaaleconomisch. Dit vraagt om duidelijke keuzes.

De volgende maatregelen worden ingezet:

1. Behouden en zichtbaar maken van landschapselementen, patronen en structuren
2. Inpassing van agrarische bedrijven, recreatieve voorzieningen en bedrijventerreinen (Nije Pleats Methodiek)
3. Herbesteding van vrijkomende agrarische gebouwen
4. Opstellen veenweidevisie

BEHOUDEN EN VERSTERKEN VAN NATUURLIJKE EN LANDSCHAPPELIJKE KWALITEITEN

Samenwerken op het gebied van natuur en water om (o.a.) Natura 2000 en KRW en mitigatie (vanuit het Friese Meren Project) doelstellingen te realiseren is niet nieuw voor de regio. In feite gaat het hier dan ook om een voortzetting van deze integrale aanpak en dan gebiedsagenda breed. De volgende maatregelen worden ingezet:

1. Samenwerkingsovereenkomst⁵ en uitvoeringsprogramma opschalen
2. Synergievoordeel zoeken met integrale projecten

INRICHTEN VAN EEN TOEKOMSTBESTENDIG EN DUURZAAM WATERSYSTEEM

Bij water ligt de focus op het zorgen voor schoon en voldoende water, het beperken van wateroverlast en de zorg voor veilige dijken. Kansen worden gezien in innovatie. Door nieuwe technologieën toe te passen kunnen kosten worden bespaard, daarnaast biedt innovatie een kans voor het bedrijfsleven om nieuwe markten aan te boren. De bijbehorende maatregelen zijn:

⁵ Samenwerkingsovereenkomst en uitvoeringsprogramma ter realisatie van natuur- en waterdoelstellingen in het Friese merengebied.

1. Realiseren van natuurvriendelijke oevers- en kaden
2. Uitvoeren van maatregelen uit de watergebiedsplannen
3. Stimuleren van innovatie en samenwerking in de waterketen
4. Sluiten van kringlopen⁶

⁶ Met het oog op diffuse bronnen zoals afvalwater van schepen, olie- en brandstofspills, etc.

SECTORALE AGRARISCHE ONTWIKKELING IN COMBINATIE MET NATUUR, LANDSCHAPSONTWIKKELING EN WATER

De landbouw is een belangrijke drager van het landschap in de Súdwesthoeke en van vitaal belang voor de regio. De landbouw moet zich steeds meer op eigen kracht op de (wereld)markt richten⁷. Tegelijkertijd wordt verwacht dat de landbouw meer rekening houdt met zijn omgeving. Om de landbouw in samenhang met andere functies verder te ontwikkelen worden de volgende maatregelen ingezet:

1. Uitvoeren van de Landbouwagonderwerpen Zuidwest Fryslân
2. Veenweidevisie traject
3. Stimuleren van groen-blauwe diensten

Thema 4: Cultuur & Cultuurhistorie

Het thema Cultuur & Cultuurhistorie bestaat uit twee gezamenlijke opgaven die draaien om de identiteit en uitstraling van de regio.

1. **BEHOUDEN EN ZICHTBAAR MAKEN VAN HET CULTUURHISTORISCH ERFGOED**
2. **VERSTERKEN VAN HET CULTURELE (VOORZIENINGEN) AANBOD**

⁷ Bron: Landbouwagonderwerpen Zuidwest Fryslân 2012-2022

BEHOUDEN EN ZICHTBAAR MAKEN VAN HET CULTUURHISTORISCH ERFGOED

De Súdwesthoeke is rijk aan cultuurhistorische iconen. Het Woudagemaal, met de status Unesco Werelderfgoed, maar daarnaast aan musea, oude kerken, stadhuizen, boerderijen, sluizen, werven etc. Maar ook het immaterieel erfgoed (zoals de Hielper taal). Dit erfgoed is zeer bepalend voor het karakter en de identiteit van het gebied en is onderdeel van het toeristisch product. Het behouden en onderhouden van dit erfgoed is kostbaar en vraagt om creatieve oplossingen, maar biedt ook kansen. De volgende maatregelen worden ingezet:

1. Opzetten van een investeringsagenda voor cultuurhistorische iconen
2. Herbesteding van erfgoed
3. Cultuurhistorie inzetten als sterk merk
4. Ambachten stimuleren als vorm van werkgelegenheid
5. Ondersteunen en versterken van archeologie

VERSTERKEN VAN HET CULTURELE (VOORZIENINGEN) AANBOD

Een goed aanbod van culturele voorzieningen is van belang voor de leefbaarheid en het toerisme in de Súdwesthoeke. De regio kenmerkt zich door zijn 'klein stedelijkheid' en telt zeven van de elf steden. Kansen worden gezien in 'Kulturele Haadstêd'. Ingezet wordt op:

1. Combineren van culturele voorzieningen die gezamenlijk renderen
2. Optimaliseren van de kwaliteit en samenwerking van musea
3. Benutten van kansen rondom Kulturele Haadstêd
4. Stimuleren van cultureel ondernemerschap
5. Ondersteunen van (lokale) initiatieven op het gebied van taal & cultuur